

A KIS OLVASÓ

SZÓZAT A SZÜLÉKHEZ

GYERMEKLEVELEK GYŰJTEMÉNYE

KIADJA

FORGÓ BÁCSI

A KIS LAP SZERKESZTŐJE

BUDAPEST

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2013
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5406-05-8 (online)
MEK-11813

A kis olvasó.

- SZÓZAT A SZÜLÉKHEZ. -

Hosszas írói pályámon volt idő, midőn a hetet úgy porcióztam ki magamnak, hogy az elejét mint *Forgó bácsi*, a gyermekvilágnak szántam; a derekán, mint *Porzó*, szómat az édes leányokhoz és a még édesebb asszonyokhoz intéztem, s csak a hét végén kötözködtem a tüskés férfiakkal mint *Csicseri Bors*.

Valami ösztön, melyet magamnak megmagyarázni nem tudok, hajt rá, hogy amidőn apró olvasóimnak irok: öreg betűt vessek, mintha nekik a kéziratomból kellene a meséket s verseket kibetűzniök. A hölgyek részére mártott papirost teszek magam elé, új tollat tűzök a szárba s lehetőkép takaros írásra törekedem; míg végül férfi-uraiméknak olyan vadul s kuszán suhintom oda az írást, hogy csakis az én régi szedőm bírja elolvasni s akárhányszor ő vezet nyomra a sajtát vadonomban.

Az édes leányokkal s a még édesebb asszonyokkal foglalkoznom: ettől eltilt már az én korom. Ami édeset mondhattam nekik életemben, mind elzengtem s ami meg néhanapján kései virág gyanánt hajt ki szivemből, az már csak lepréselni való szentencia s nem feltűzni való bokréta.

De változatlan, ha lehet fokozódó harczi kedvvel állok ki a politikai arénára; míg az isteni példán megindulva, folyton buzgó szeretettel engedem magamhoz a kisdedeket.

*

Harmincznégy éve szerkesztem a »*Kis Lap*« című gyermeki ujságot. Ez évek alatt semmi sem nyújtott nekem annyi tiszta örömet, mint ez a foglalkozásom; s ha volt: egy sikerem sem adott akkora elégtételt, mint az, melyet a gyermekvilágban értem el. Az is igaz, hogy erős gyámolítóim voltak e vállalatomban az édesanya, a nagymama, a néni, az összes női atyafiság, sőt némelykor egy-egy apa és bácsi is, aki nem féltette méltóságát attól, hogy ha, mint az Olymposz istenei, ő is néha-napján alászáll a porba, játszani a kicsinyekkel.

A szerkesztő s a gyermeki világ között való viszonyt a rokoni szeretet diapasonjára igyekeztem hangolni, hogy az én apró népeim legott bizalommal forduljanak felém. Pátriárkálisan tegezem, akár hercegnek a leánykája, akár falusi mesternek a fiacskája. És az is meglehet, hogy a főségnak vegyül is bele valamelyes színe, mert a tekintélytartás erős nevelő eszköz.

Ha e hosszú pálya, az immáron *hatvan* kötetre szaporodott lap történetét el akarnám mondani, egy *hatvanegyediket* köllene írnom; amire, tekintve a gyermeki lélekben tett fölfedező utaimat s észleléseimet, érdemes is volna.

*

Ezuttal az én kis olvasóim *leveleivel* foglalkozom.

Ezekből a levelekből természetesen csak olyanokat gyűjtöttem össze, melyeket igazán a gyermeki lélekből fakadt, őszinte nyilatkozásokul ismertem föl; amelyeket sem a mama, sem a nevelő-kisasszony nem szerkesztett s úgy mondott a fiucska vagy lányka tolla alá.

Megjegyzem még, hogy ami a »souverainséggel« velejár: nem vagyok amolyan kényeztető bácsi. Igyekezem szigorú nevelőnek lenni. Regulát tartok olvasóim között, megkövetelem a takaros írást a tiszta papirosra s különösen hibáztatom, ha a levél »rojtos szélü« vagy pöcsétes, aminek apró népeim körében immáron félelmes híre is keletkezett. Persze, az intést

minden újabb olvasómnál, akit a házi nevelés nem tartott szükségesnek figyelmeztetni erre a vétségre, megismételem. Mégis, a hanyag levelek száma fogytán fogy. A gyermekek közt van hagyomány: az idősebb testvér, aki a »Kis Lap«-ból kinőtt, az örökét elfoglaló öccsének, hugának ugyancsak a lelkére köti, hogy »tisztá levelet írjon«. Örökül adja át vele, mint az elhagyott játékot.

Ebbeli szigorúságomat azzal a példázással támogatom, hogy az ember, ha látogatóba megy, különösebb gondot fordít a ruházata tisztaságára.

A legtöbb levélke, kivéve a »hivatalos részt« - megfejtések, apró munkálatok - tele van hálálkodással, a szeretet és ragaszkodás jóleső bár, de nagyon egyforma áradásaival. Az évszak szerint, külön kedveskedésül, foglaltatik egyik-másikban korai vagy kései ibolya-szál, ügyesen beragasztott piczi bokréta, vagy, elvárt csere fejében, arczkép; ezenkívül a karácsonyi angyal-hozta festékes tábla koczkáiból meritett naturalizmussal kiszínezett kék madárka, amint, piros ágon ülve, bele tátogatja csőrét a napáldozat zöld sugaraiba; vagy pedig a vörös vadász fogja rá sárga puskáját egy rózsaszínü medvére, aki nefelejtskék szemével mohón néz egy pontozott kék felhőcskét, mely a mellékelt leírás szerint méhe-rajt ábrázol. Ezekből a művekből is van csinos gyűjteményem. Nem egy darab van benne, amely megigazolta a hozzá fűzött reménységemet, hogy »majd egyszer valamikor jeles művész válhatik belőled«. A »nagybányaiak« egyik erős legénye bizonyít mellettem.

A nagy tekintélynek azonban megvannak a maga terhei. Minden válságos esetben az én ítéletemhez folyamodnak. A végzetnek titkos utjai, a sorsnak minden határozata, a természetnek csudás rejtelmek mind nyilvánvalók én előttem. És akárhányan közülről gyűjtik meg bajomat a Jézuska- és a golya-kérdéssel. A felvilágosodás tudniillik kegyetlenül pusztít soraikban, mert az ünnepekre hazatérő nagyobb diák, hogy kimutassa fölényét, az »igazság« nevében halomra döntögeti apró testvéreinek legbájosabb tündérvárait. Minden ravaszságomat s kegyeletemet össze köll szednem, hogy a nagy elomlásnak utját álljam s a szerte gördülő törmelékből újból fölépítgessem, anélkül, hogy a féltett, egyedül üdveztető »igazság« ellen vétsek.

A gyermek sok édes hitét szétfosztja az anyányi testvér is, a konyhai vegytan titkaiba ártott nagy kislány, a »Borsszem Jankó« Tinikéje, akinek párnája alól a gyanakodó Czenczi néni akárhányszor húzta már ki az oda rejtett Casanovát, vagy valami egyéb tilalmas könyvét a gazdagon, helyesebben: buján burjánzó szerelmes irodalomnak.

A nagy szeretetnek is megvannak a maga terhei. Valamiképen kifirtatták, hogy *Forgó bácsinak* a keresztnéve *János*. Apa tudniillik emlékezik rá, hogy a »Vasárnapi Ujság« apró cikkei alatt (*Pákh* Albert idejében) sűrűn fordult elő ez a név. »Csak köszöntsed föl János napjára, gyerekem! Bizonyosan tudom, hogy annak hívják«. Amióta pedig *Szinnyei* bácsi, az Athenaeum s a Pallas lexikonai, meg egyéb gyűjteményes és forrásművek az emberről lerángatják a leplet: már a június 17-ike sincs előttük bátorságban. A váltakozó évszakok és ünnepek szintén bő alkalmát szolgáltatják a kedveskedésnek. De nem csupán szóban ám. Nem írott malaszt a gyermek ragaszkodása. Régebben nem is tudtam hova lenni a sok bojtos házi sipkával, tulipántosra kivarrott papucssal, »emlényes« lapjelzővel, gyöngyházás fogvájótokkal s egyéb jeleivel a kegyeletes hüségnek. Addig tiltakoztam ellene, míg, ha végkép meg nem szünt is, de csökkent a kézimunka-áldás.

A Fröbel-korból kinőtt fiuk meg, a szülék nevében, küldöttek vadat, halat s mi jó falat: mézet, gyümölcsöt, sajtot - apa vadászati mesterségének, mama háztartási tudományának minden remekléseit - amíg ennek is utját kellett állnom, mert előfordult nem ritkán, hogy fogoly, fáczán, fajt és hal, a régebben még lomhább postai eljárás következtében, oly állapotban jutott el hozzám, hogy Arábiának minden fűszerszáma sem bírta volna jószagura váltani a szives ajándékot.

*

A vonzódásnak mind e jelei között legdrágább, legértékesebb és legérdekesebb nekem a *levél*. Nehezemre is esik válogatnom a jókora csomóbul.

Elsők persze az ujak, a bemutatkozók. A legtöbbje, ha már tollfogható, kötelességének vallja közölni velem naczionálóját, s ígérve szorgalmat, arra kér: fogadjam szívesen a »*Forgó bácsi hadseregébe*«, vagy a »*Kis Lap*« zászlaja alá. Ekkor aztán megerednek a *hálálkodó* és *köszöntő* levelek, sokszor azzal a bizalmaskodással, amelyet gerjeszt s néha nagyra is nevel adott válaszaiknak enyelgő hangja.

...az Isten tartsa meg nekünk kedves Forgó bácsit addig, míg kis öcsém és én szakállas férfiak leszünk, de mit beszélek! - tartsák meg addig boldogságba, hogy az én unokáim is gyönyörködjenek az ő élvezetes Kis Lapjában. Éljen!!! Szeretettel maradunk szorgalmas hivei

Pe-l Gyuri és Miklós.

Azóta hogy ezt irták, meglehet, hogy csakugyan szakállas férfiak is már, vagy legalább ütöget már a bajszok s készülnek erősen a miniszteri titkárságra.

Az igaz nevemet kérdik sokan, ami elől ki szeretek télni. De rám törnek ám!

...mert hiába tagadja F. b. kilétét, mink tudgyuk, aztat is tudgyuk, hogy Porzó bácsi is, apának van Palás lexikoma ot van az élet leírása a mama meg tánczolt magával egy bálba és szeretnénk felköszönteni...

V-s Pannika.

Meg azok a szíves *meghívások!* Némelyiknek egy-egy ethnografikus éle is van:

...papácska is örülni fogna a látogatásnak, mert habár ő porosz, mégis vendégszerető...

C-e Vilma.

Mennyi unszolás, biztatás, kedveskedés!

...mert mamácska nagyon szereti a vendégeket, inkább is jönnek hozzánk mint a vendéglőben, vinénk F. bácsit a szép nagykertekben s a hátsó kert mellett folyik el a maros az én kis kertecskéimet is megmutatnám magam készíttettem jöjen el.

U-czy Leona.

Egy *bemutatózó* levélből:

...és vannak kitűnő agaraink, az egyik a »*Czicza*« megnyerte most a szolnoki és nyir-egyházai 1000 koronát és a nemzetközi 2000 forintos agárversenyt... Van egy nagy bernáthegy-i kutyánk Ripp, most már ismer minket kedves F. b.

F-y Edit.

Némelyike merő szerénység.

...sohasem gondoltam volna, hogy k. F. b. milyen kedves ilyen jelentéktelen gyermekekkel... habár már gyakran találkoztunk nyáljas emberekkel, de olyan nyáljasnak egyet sem találtunk. Nem is csodálom, hogy mindenki meg volt hatva barátságos volta miatt. (Hm! Hm!)

B-s Laczi.

*

...én még csak 9 éves leányka vagyok és engem a kisasszonyi cím még meg nem illett.

P-m Mariska.

Az előzőt azért igtatom ide, hogy az utána következők annál élesebben váljanak el tőle:

...kérem a szerkesztőséget valjon nem-é lehetne e a szallag ugy irva T. Cz. O-l Lajos urfinak... mert mint lap előfizető eszt meg érdemelném.

A kis V. *Eveline* is fennhéjázó.

...kérem Forgó Urat, legyen szives engem magázni, mert én nem vagyok aféle kis gyermek, kit tegezni lehet.

Megtudtam, hogy a kis tacsókó, mikor ezt a levélkéjét megírta, éppen nyolcz egy negyed éves mult.

A legtöbben nincsenek tisztában a czimezések sulya, az udvariaskodó megszólítás, levélbeli elköszönés való értéke s jelentése felől.

Akárhányan a »*Nagyreményü F. b.*« czimmel és jelleggel tüntetnek ki (a kor taksájának szives elengedésével) s így iratkoznak alá: »*Nagyrabecsült kedves és hü olvasói.*« Az egyik így fejezi be sorait: »Maradok hü hozatója«. Ennek a gyermeknek mindenestre erősebb magyar nyelvérzéke van, mint annak, aki a »*Vorwort*« mintájára megalkotta az »*előfizetőt*«.

Hogy előttem nincsen titka sem a földnek, sem az égnek s hogy az én bölcsekedő elmémnek nincs miért álmodoznia az ég és föld között kóválygó rejtelmekről, amelyekbe az a boldogtalan dán királyfi belebukott, mivel hogy én minden rejtelmet (és rejtvényt) ki birok hüvelyezni: ez az én kis olvasóimnak erős meggyőződése. A hamletkedő *Gy. Zsiga* p. o. ezzel a kérdéssel szorongat:

...a hittan arra oktat: mindent amit a jó Isten teremtett, az ember javára és hasznára van teremtvé. Kiváncsi vagyok, vajjon igaza van-e a hittannak? Hát a legyenek, kiktől az ember undorodik, akik az ember körül szemtelenkednek, az egerek és patkányok ugyan milyen hasznot hajtanak? Nagyon lekötelezve lennék, ha T. F. B. valami felvilágosítást adna.

Persze, hogy kötelességem ilyenkor erősen megvédelmezni az Istent, ami bizony némelykor nem olyan könnyü, mint gondolni tetszik.

Én tudjam továbbá, annak az uj táncznak *szorodzsza, szörödzsse, szarudzsán*-e a neve? Utánjárásomba került, mig megüzenhettem az én *Szt I-y Carla* hugocskámnak, hogy az a táncz a »*sir Roger*« skót polka. (Ha az.)

P-cs Olga meg ezzel faggat:

...s most ne haragudjék rám, ha valamit megkérdezek. Szabad-e kis leánykának lakodalomba menni a mamájával, ha már megtanulta a leczkét?

A sok kíváncsi s kételkedő közül azonban egy sem akadt, aki hetenkint annyi kérdéssel ostromolt volna, mint az én kis barátnőm *K-k Paula*. Igazi inquisitor. Mutatóba ideállitom egy levelét a sok közül:

...Használhatok-e álnevet? - Kit szeret legjobban? - Van-e még hó Budapesten? - Tud-e korcsolyázni a Bácsika? - Nős-e már a Bácsi? - Ha nős, vannak-e gyermekei? - Mért nem tűz ki pályázatot? - Kik irnak a »Kis Lap«-ba? - Mikor ér véget a milimélium?... (Ez persze viccz.) ...Hány gyűrűje van a Bácsinak? - Hol ásnak legtöbb aranyat? - Hány lakosa van Budapestnek? - Mi a legkedvesebb eledele? - Igaz-e, hogy a Kanaánban tej folyt viz helyett? (Nem hisz a szentírásban a kis pogány!) - Tud-e a Bácsika zongorázni? - Mért a Bácsi Forgó Bácsi mért nem álló Bácsi, vagy mindég forog? - Küldhetek-e tót nyelvből magyarra fordított szindarabot? Feleletet kérek s várok.

Éppen 16 darab kérdés. Van ezekben egy kis negédes selymaság is, mint sok cseperedő lánykában. A legtöbbje persze ábrándos és vagy klastromba szeretne menni apácának, vagy az operaházba szegődni ballerínának. A vakációra hazatérő nagyobb diákok, főképen az egyéves önkéntesek, ugyancsak megbolygatják szüziés nyugalmukban ezeket az apró sziveket. »Igaz-e, hogy vérszerinti rokonhoz nem szabad feleségül hozzámenni a leányoknak?« kérdi aggódva az egyik.

El nem marad persze a neheztelés sem.

...a »Kis Lap« ma jött kezeimhez, midőn átlapozgattam, nevemet megtaláltam, de nagy sajnálatomra arcképemet nem találtam benne, kérem megmondani, hogy miért nem jött ki arcképe.

B-y Vilma.

Mi okon várta a kis leány, hogy az arcképét közöljem, nem tudom.

...örvendtem volna, hogy ha F. b. csakis a legcsekélyebb Karácsonyi vagy Ujévi ajándékkal megtisztelt volna, de sebaj, az embernek az életben sokszor azt nélkülözni kell, amit legjobban óhajtana. Remélem, hogy a jövő számban egy kis vigasztaló verset fog velem közölni. Tisztelettel maradok hó pártfogója

R-g Málvin.

Küldtem is neki vigasztaló versikét. Azt csak könnyebben teremtem ki, mint annyi ezer gyermek részére karácsonyi és ujévi ajándékot.

A legtöbbje sajátos elfogódásban leledzik F. bácsira nézve. Rettegi megrovásait, de várja tőle a jutalmat is, ha úgy hiszi, hogy rászolgált egyesekkel bőven megtüzdelt iskolai bizonyítványa s jó magaviselete.

Vannak még, akik nem tudnak hová lenni a bámulástól, hogy a Mariskának szakasztott olyan »Kis Lap«-ja jár, mint neki magának. Hogyan? Hát én másnak is irom és küldöm? Csakis itt, az Athenaeum nyomdájában birom megértetni velök annak titkát: hogyan terem a *Kis Lap*. Kéthetenként nagy kihallgatáson szoktam fogadni apró hiveimet, amidőn körülvezetem őket a terjedelmes intézet szedő- s géptermein. Amott kaparják ki mocskos szekrények poros fiókjaiból a betüket s róják sorokba, emitt meg rettegéssel néznek föl ahhoz a nagy bálványhoz, mely fujtatva mozog előre-hátra, ádázan forgatja kerekeit s aczél csuklóival csattogva löki-huzza a nehéz ólom-lapot. És fönn a gép tetejében áll egy kis lány, akinek igazító kezén motollálódik le a papiros-henger s tulsó felén - csodák csodája! - a bálvány torkából egymásután omlik ki ezer és ezer példányban a *Kis Lap*.

Hát hiszen ez mind boszorkányság és bámulni való is. De legjobban azon lepődnek meg, hogy Forgó bácsinak nem övig hull alá a fehér szakáll, mint a hegyi manónak s egy csöppet sem 80 éves öreg még.

De hát... nem is olyan fiatal már.

Mert kitárult egyszer az ő szobájának ajtaja s annak vásott küszöbén megjelent egy ragyogó hajadon.

- Forgó bácsi? kérdi csengő hangon.

- Én vagyok, Nagysád szolgálatára, mondom; s felállva öblös székből, illendően meghajlok a bájos teremtés előtt.

- Igazán az? kérdi, még magasabbra emelve szépen izezett szemöldökeit.

- Tudtommal az vagyok, mosolyogtam.

Ekkor egy tündéri szárnylebbenéssel... vagy, maradjak meg a valóságnál: egy szökkenéssel a nyakamba repült s úgy össze-vissza csókolt, hogy majd elfultam bele.

- Hiszen én vagyok a Cs. Rózsika! Hiszen tudja! S gerle-kaczagása mint gyöngyöző trillafutam pörgött alá piros ajkán.

- Bolondos kölyke! mordult meg e pillanatban egy mély hang: a papáé, aki a lánya mögött csak most lépett be. Bocsánatot kérek, fordul felém, de meg köllött neki ígérem, hogy elhozom az ő szeretett Forgó bácsijához, ha egyszer Budapesten leszünk. Hát most itt vagyunk, hűségesen el is hoztam; s ime, megtörtént a baj, szól rá Rózsikára feddő pillantással.

Szomorú dolog az nagyon, midőn szép leány ilyen elfogulatlan ugrik az ember nyakába. Mert hiszen bácsit csak szabad ölelni?

E gyermeklap állandó alakjait (*Rontó Pál, Roszcsont Ferke, Vad Laczi, Kósza Dani*) oly színes elevenségben foglalta magába vérmes képzeletök, hogy sokan való lényeknek vélik ezeket a fiúkat. Ime:

Egy barátnőm, kinek szintén jár a »Kis Lap« azt mondja, hogy Roszcsont Ferke Forgó Bácsi unoka öcsese, mi ezt nem hisszük, mert mikor mamuskánknak járt a »Kis Lap« már akkor lehetett: Roszcs. F. Vad L. stb. híres vitézi tetteiket olvasni. Azóta már nem 14 éves gyerek lenne, mert mikor a mamának járt a »Kis Lap« akkor volt a II. évfolyam. Tehát kérjük szíveskedjék megírni, kinek van igaza.

D-gg Ilonka és Erzsike.

*

Igen kérjük k. F. bácsi, tessék a Roszcsont Ferke és társai címét megírni, mert szeretnénk levelezni velök.

H-s Pál és László.

*

Ki az a vad Laczi és a rosszcsont ferke fiu vagy felnőtt hogy ha fiu akkor szeretnék veled levelezni.

E-k Lajoska.

*

Mostanában gyakran olvastam a Forgó bácsi postájában, hogy olvasó társaim kérdezik, hogy ki is az a Roszcsont Ferke, meg Vad Laczi s hol laknak azok? Ezekre Forgó bácsi azt válaszolja, hogy majd nem minden városban, faluban sőt családban is lehet találni és hogy kedves Forgó bácsinak is van egy kis rokona ki Roszcsont Ferke. Ezen a színlapon azt olvastam, hogy Vad Erzsike is szerepel, tehát kedves Forgó bácsi tévedett hogy ha azt hitte, hogy nincsen meg a Vad Laczi családja, mert ott van bizony az Ványán, mert én azt hiszem, hogy ennek az Erzsinek van az a rossz Laczi bátyja, ki őt oly sokszor meg bosszantja. És én azt hiszem kedves Forgó bácsi, hogy nem sokára Roszcsont Ferkeékre, Rontó Pálékra, meg Kósza Daniékre is rá fogok találni.

B-cs Gizi.

*

Egy fontos dolgot szeretnék megmondani Forgó bácsinak személyesen mellyet, már rég megkellett volna mondani, de én elhalgattam. De azt még sem hiszem el hogy Forgó bácsi ne tudná hol laknak Vad Laczi és társai vagy ha nem tetszik tudni hol laknak tessék megtudakolni lakásuk címét és velem közölni.

Sz-ó Imre.

*

Élnek e Roszcsont Ferke, Vad Laczi, Rontó Pál és Kósza Dani mi a tulajdonképpeni nevök aztán hol laknak, Kedves Forgo bácsi ez még azonban semmi nem is ezt akartam tulajdonképpen kérdezni, hanem hogy hogyan tanulnak?

S-t István.

Többjében erősen pezseg még az ősiség.

...mért tetszik kihagyni a nevem előtt a predikátumot?

Soknak három is van, s térbeli gazdaságból, de meg mint fölösleges czafrangot, rendesen kitörlöm.

Azt akarom, hogy tudja mindenki, hogy én magyar fiu vagyok és jó hazafi, aki az ősei nevét tiszteletben tartja. De azért nem vagyok kevély. A majálison is egy kis zsidó lánynyal táncoltam.

...si ...ai és ...ei Sz. Bódika.

Jellemző ellendarabja ennek az a levélke, melynek története annak idején megjárta az európai sajtót, sőt még a rengeteg amerikai nagy demokrata »New-York Herald« is foglalkozott vele. Előre kell bocsátanom, hogy legtöbben az én apró népeim közül elégségesnek tartják, hogy ha csupán a keresztnévüket jegyzik soraik alá. Forgó bácsi tán csak fogja tudni, ki az a Janika, Boriska, Palkó? Vagy Erzsébet? A családi név hiánya miatt pedig a helyes megfejtés beküldője nem kerül bele a sorozatba. Ime, a két piros cseresznye rajzával ékesített levél szabályos gyermeki írásban.

Kedves Forgo bácsi!

Ön engem igen megszorított az által, hogy nevemet nem tette ki a többi megfejtők közé. Ön azt jegyezte meg »azért nem lehetséges, mert csak Erzsébetet irtam alá?« - Édes jó Istenem! hát tehetek én róla, hogy nekem csak keresztnévem van? Ha az nem elég úgy kérem kedves Forgo bácsit, adjon nekem egy jó tanácsot, hogy mittevő legyek, mert ha a talányokat megfejtem úgy szeretném is hogy az én nevem is a többi megfejtők közt legyen. A »Kis Lap« 28. kötet. 21. szám. közölt »Koczás-Rejtvény« megfejtése 1-szor »Ökör«, 2-szor »Karó«, 3-szor »Öröm«, 4-szer »Róma«. Tisztelettel az Ön hü »Kis Lap« olvasója

Reichenau, Május 30-án 1885.

Erzsébet.

A kiadóhivatal hamarosan kisütötte, hogy ez az »Erzsébet« voltaképpen Károly Lajos magyar királyi hercegnek a leánykája. Igyekeztem is a fönséges asszonykát (magyar királyi hercegnő az udvari codex értelmében csak asszonyul születik) megnyugtani és kártalanítani.

A *Kis Lap* egyáltalán eldicsekedhetik vele, hogy az uralkodó család gyermekei és növendék tagjai előtt kapós olvasmány volt s még ma is kedves elégtétellel emlékezem vissza a White-szigetén, a ventnori Steephill-Castleban tett régibb látogatásomra, midőn észrevettem egy pinus quercus árnyában: Rábay kisasszony utmutatása mellett mily figyelemmel olvasta lapocskámat Mária Valéria királykisasszony.

*

Megilletődéssel forgatom a külföldön kelt, hazavágyódással teleirt, telesirt leveleket. Montrealból írja *N-th Zsiga*:

...nagyon messze estünk drága szülőhazánktól. Ó, ha csak lehet, közöljön magyar és budapesti képeket, hogy legalább a távolból gyönyörködjünk magyar hazánkban s szép fővárosában. Bánatomban ezt a kis verset irtam:

A külföldre vetett a sors engemet,
Alig van itt, aki érti nyelvemet -
Édes apám, édes anyám magyarok,
Ugy örülnek, amért én is az vagyok.

Ugy biztatnak, hogy még vissza is megyünk,
Hogy számunkra csak otthon van hely nekünk.
Meg is őrzöm gyönyörű szép nyelvemet,
Meg is tartom magyarnak a szívemet.

Szép hazámból hirt elvétele hallhatok,
Jó szüleim járatták a Kis Lapot,
S ha olvasom, azt érzem, álmodom,
Otthon vagyok, édes hazám, tájaden...

Münchenben rekedt egyik hazánkfiacskája így szól:

...csak egy hónap óta tanulok magyarul írni; olvasni már jól tudok, csak már egyszer megláthatnám Magyarországot, ahol a mama született.

G-l Irma.

A kis *Paget Johnny* (Melton-Mowbray, Anglia) szintén nagyra van vele, hogy az ő édesanyja erdélyi magyar leány.

Brit-Indiából, Bombayból, *T-y Jolán*, megemlékezve az otthoni karácsonyról, így folytatja:

...otthon ugy-e hidegek voltak az ünnepek, míg mi színes üde virágok közt élveztük; szép az örökös tavasz, de az én szívem mégis jobb szereti az édes magyar hont. Tudom, viszontlátom, addig forró üdvözlést küld egy hü honleány, ki a hazáért él.

Hetyke, chauvin magyar legényke küldi e sorokat egy észak-német faluból:

...itt csupa németek közt vagyok, mégis gyakorlom anyanyelvemet, mert az itteni falusi iskolában nem tanulnak csak svábul. Az én Paula mamám igazi magyar asszony, borsodi. Nemsokára olyan magyar fiú lesz belőlem, hogy még a németet is elfelejtem! Ugy-e k. F. b., nem nagy kár lesz érte.

Sz. Andor.

S jönnek déli Franciaországból, ahol az édesanya francia lévén, az *apa* neveli magyarrá gyermekeit; jönnek még Sidneyből, Vera-Cruzból, Sanghaiból, Melbourneból s Minorca szigetéről is. Az ember meg sem gondolná, merre mindenfelé származnak el a mi hazánkfiak.

Szép magyar asszonynak szülöttei a hamburgi *Edgár* és *Lizi* is.

...bár német fiú vagyok (ez nem enged Sedanból), de mamám magyar, kinek kedvéért szívesen beszélünk magyarul.

Vagy pedig:

A kis lap harmadik számját olvassom már és nagyon tetszik nekem. Ha barátnőim tudnának magyarul, megmondanám nekik, hogy járassák. De én német városban lakok, német iskolába járok. Nincsen senkim, a kivel magyarul beszélhetnék. Szüleim németek és fivérem nincs itt s több testvérem sincsen. De azért nem haragszik reám Forgó bácsi, hogy magam is német vagyok? Ha megint lejövök Pestre, akkor meglátogattam Forgó

bácsit. Ugy szeretném tudni, hogy néz ki! Nem fog a kis lapban megjelenni az arczképe? Miért nyomtatták a czimemre azt a német »Fräuleint«? Én is szeretnék magyar leány lenni nem német. Ha talán hibássan irtam, ugy-e megbocsát.

Nem adja be soha arczképét a kis lapba? Már bizony én ugy szeretném látni! Nem rég azt álmodtam, hogy láttam Forgó bácsit és nagyon féltem mert veres bajusza volt. Ugye, hogy Forgó bácsinak nincs veres bajusza, az csak németnek és csehnek van, de magyarnak nincs. A kis lapot ugy szeretem, de Forgó bácsit is ám. Lesem ha hozák, akár a Jézuska jönne. Irigylik is a sváb gyerekek mert nekik nincs kis lap és Forgó bácsi.

W-m Betti.

*

Kedvesch Forgó Bácsi, nem tessék haragudni csunya irás miatt hanem mink cschak 3 hónap jötünk ide csak, Hamburgból és csak kicschikát tud magyarul de najon teczik nekünk a Matyar és tanulunk Matyarul. Forgó Bácsi wan-e ebben a szép ujschag olyan thema, amire kapni nagy szep könwet. Tud a Forgó bácschi nehmetül mer ackor nehmetül irunk inkább. Ugye? It isch ezt a néwt irjuk mit Hamburgban.

Dornröschén.

Végre megnevekednek mindannyian. A fiuk nem igen érzelmesek. Alig akad köztük, aki elköszön.

A kis gimnázistának már az ő közel jogászi volta, katonáskodása motoszkál a fejében. Tán még egyéb is. Könnyen válik meg a régi jóbaráttól. Csak az egyik biztat vele, hogy habár püspök vagy generális lesz is, váltig szeretni fogja a »Kis Lap«-ot. Egy évvel később azonban már fölényel mosolygott ezen az ő »naivságán«. Annál melegebben bucsuznak a lányok. Egy székelly fruska így ír:

...már, ó jaj, kisasszonyyá serdülék. Anyja mondja, nehezebb olvasmányokkal foglalkozzak. Teszem is. De mikor magam vagyok, a régi K. L. kötetekből egyet kilopok és olvasván, visszamerülök boldog gyermeki koromban.

Egy másik meg, Veszprémnek egy kis helységéből, így sajong:

...ki sem tudom mondani, mily nehezemre esik a válás. De el van határozva, annak úgy kell történnie. Isten önnel, drága, czukros aranyos F. b., el köll válnom a *Kis Lap*-tól, melynek annyi édes örömet köszönhetek. Ha pedig tudni akarja az okát, azt is megsughatom... én tudniillik a jövő héten férjhez megyek.

B-s Katicza.

*

Férjhez mennek a legtöbben. Ám ezeket nem sokára vissza is hozza nekem a gólyamadár. Nehány év multán kegyetlenül rávéritenek az emberre - jönnek másodmagukkal: egy eleven kis gyerekekkel, vagy egy fürtös leánykával, vagy akár mind a kettővel.

- Az enyimek, mondja a fiatal mama. Fogadja szívesen őket is, mint *hajdan* engemet.

Hajdan! Ezelőtt nyolcz hitvány rövid esztendővel.

Óh, és van már nekem... nagymamám is. Csak egy, de van. És szép. Nem is öreg asszony, csak édesre, teljesre kiérett Balzac korabeli. Enyhe, kiforrott, kívánatos; aki őszinte nevetéssel utasítja vissza az én bókjaimat. Unokája, a bodros Laczika, neki szakasztott miniatüre-mása.

Mert a harmadik nemzedéket nevelem én már.

Kedves Forgó Bácsi!

Már csak engedje meg, hogy régi ismeretség révén én is így szólítom, mert valamikor én is olvasója voltam kedves gyermek-lapjának, a »Kis Lap«-nak és sok kellemes órát szerzett nekem annak olvasása, sőt most is, mikor kis fiam megkapja, szívesen lapozgatok benne, visszaidézve boldog gyermekkoromat. Habár csak lelkileg volt ismeretségünk megújítása végett lettem gyermekeim részére előfizetője kedves »Kis Lap«-jának. Kérem, kedves Forgó Bácsi, legyen szíves Tiborkámat máskor is meginteni, ezt nagy hálával fogadjuk úgy én, miként férjem; szaporítsa ezzel is a gyermeknevelés terén szerzett végtelen érdemeit, mert nem lehet tudni, mikor lehetett s milyen jótékony hatással egy jókor jött intése, figyelmeztetés egy-egy gyermek fogékony lelkületére. Fogadja nagyrabecsülésem kifejezését, melylyel maradtam őszinte tisztelője

B-y Sz-a.

*

Kedves Forgó Bácsi!

Engedje meg, hogy ezen a néven szólítsam. Ezen a néven, melyhez gyermekkorom legkedvesebb emlékei fűződnek. Mert annak idején én is sok ezer társammal együtt buzgó és hálás olvasója voltam a »Kis Lap«-nak. És soha se fogom elfelejteni azokat a tiszta örömeiket, melyekkel a gyermek fogékony lelkét elárasztotta; azt az édes izgatótságot, melylyel gyermeki phantáziámat lánggra lobbantotta az a kedves, mindig oly nehezen várt és mindig oly diadallal üdvözölt ujság! Ezért engedje meg tehát, hogy ezt a régi, kedves megszólítást használjam, édes Forgó Bácsi; melyet, ha leírok, mintha ismét elárasztaná lelkemet sugaras melegével annak a gyermeki lelkesedésnek és rajongásnak derüs verőfénye! Hogy miért írom meg mindezt most, oly hosszú idő múlva? Hát mert jól esik! És mert reményelem, hogy ennek a régi köteléknek alapján némi számot tarthatok az ön türelmére és jóindulatára stb. Az ön örökké hálás hive

Sz-s Kálmánné.

*

Meg nem állhatom, hogy Aladárom sorai mellé ne csatoljak néhány szót. Ő, t. i. unokája az ön egykori jó barátjának, a sajnos! korán elhunyt S. tanárnak. Emlékszik-e még, jó bácsi a mindig fickándozó pajkos Gizire, kinek gyerekes ötletein sokszor mulattak? Én részemről sohse felejtettem el, sőt ha nagy ritkán az utcán látom, kis fiamnak mindenkor megmutatom, hogy lásd, ez az a Forgó bácsi, kinek a Kis Lapjában oly nagy örömem tellett egykor s most neked telik benne örömed.

W-th Károlyné.

*

Kedves Forgó Bácsi!

Valamikor én is hü olvasója voltam a Kis Lapnak, ép oly mohó örömmel vártam s olvastam, mint most kis Kricsikém, kivel együtt lessük kedves kis ujságunkat, visszaidézve emlékezetembe gyermekéveimet. Ép 6 éves voltam én is, mint kis fiam s egy kis levélkémre illetve megfejtésemre a »Forgó bácsi« postájában azt az üzenetet kaptam, hogy: »Egy ilyen kis leánytól sok, de nagytól bizony kevés volna«. Milyen büszke voltam rá, soha sem feledem. Kérem, fogadja kis fiamat szívesen a Kis Lap táborába.

Th-y Kristófné.

Amivel a »Kis Lap« körül leginkább szabad eldicsekednem, az: hogy kiválóképpen szolgálta a nemzeti eszmét, anélkül hogy minden számában a kábulásig huzta volna meg a hazafiság nagyharangját. A »Kis Lap« magyarítólag hatott. Magyarítólag nem csupán a fővárosban, de a tót-, szerb-, horvát- s oláhlakta vidéken is. Szó szerint írja a kis L-cs Níko:

...én szerb fiu vagyok, de a »Kis Lap« által megtanultam ismerni és szeretni a szép magyar nyelvt. Én minden verst tudom kívül és fogom küldeni magyarul egy szép szerb verst amit kiköltöt a Zmaj-Joanovic.

Az édes ajku szerb költő egyik dalát közöltem is a kis Níko fogyatékos fordítása nyomán, amire Zmáj irt nekem elég jó magyarságu köszönő levelet. Három csöppentett angol kis lány, a P-n testvérek, szabatosan irt magyar levelei szintén bizonyítanak a »Kis Lap« hódításai mellett.

Kevés kritikával is könnyen rátér a tapasztalt ember, főképp ha még ezenkívül gyakorlott szerkesztő: melyik a mama, a néni vagy a kisasszony tudta és felügyelete nélkül, ugyszólván titokban kelt gyermeki levél. Az efajta persze a legmulatságosabb, őseredeti megnyilatkozása a gyermeki léleknek. Boszu, panasz, irigység, vádaskodás, hizelgés, puhatolódzás, kívánság, dorgálás, dicsekedés, babona nem ritka közte.

...az Andris nagyon haragszik F. bácsira és azt mondta nem fog soha többé életibe írni a F. bácsinak de én nem haragszok és én irok az Andris oljan roszt fiju ő járt a... utczába oskolába de ot kizárták mert elvette a tanító ur késjét az már 3 év elöt volt és a néninek eczcer azt mondta büdös és ecczer majom és ecczer disznó de a papa nagyon megverte és most má nem meri mert kap egy jó pofonyt. Engemet megver mindig olan kutya roszt fiju, de beadják a suszterhoz lerbubnak és ot muszáj neki lenni, mert komiz roszt fiju. Ne tesék neki juszt se felelni. Ma is megette az én kiflimet és meg akarta inni a kávémat de mama ki ott aludott de már nem aludott hamar felugrott és megverte paruplival de hama elszalatt az Andris.

M. Leonka.

Két kis leánykának dorgatóriuma:

...habár tudjuk, hogy véleményünket számba se veszi, mégis kimondjuk hogy szörnyű nevelésnek tartjuk hogy Forgó bácsinak neveztetni magát. Hisz tulajdonképpen semmi közünk hozzá. Bizonyosan azt feleli hogy mindenki söpörjön a maga ajtaja előtt; de mindegy. Nem tudtuk megtagadni magunktól azt a megkönnyebbülést. No de elég a jóból. Mi most a néninél vagyunk stb.

M-y B. és L.

Egy másik:

...és minek teszi azt, hogy az olvasmányokat a legérdekesebb részin hagyja abba, holot inkább naponkint küldene kis lapot mint kap a papa naponkint egyet.

O-y Béla.

Egy harmadik:

...F. b. egyetlen és első kérésemet oly csuful megtagadja. Én megkértem F. bácsit, hogy a kis lapot szombat napra kezembe jutatni de nem, a M... ék már szombat nap olvassák és festékel tele pingálják a kutyákat és macskákat zöldre és sziveskedjék nekem a rejtet szót megmagyarázni mert én nem értem.

R. Tilda.

Negyedik:

...mivel még eddig nem lányokról szóló történetek jelentek meg úgyhiszem hogy F. b. nem egyformán szeret bennünket és azért szomorkodok.

Cs. Hortenzia.

Egy kis politikaféle:

...itt képviselői választás volt Csávolszky lett megválasztva pedig apa Bárczaira szavazott mama ám haragudott érte mert Csávolszky csináltatott nekünk vasutat.

Sz. Irma.

Más:

...de most nem mertem többet elvenni a pénzemből (adakozásról van szó), mert a papa szénát természet és a Bethlen András miniszter megtiltotta eladni és így semmire sem mehettünk vele.

Sz-y Bandi.

Más:

...azt is kérdelem F. bácsitul, hogy az édes apa 39 éves el kell neki is menni, ha háboru lesz?

B. Zsiga.

Némelykor érdekes hírekkel is kedveskednek:

...és tetszik e tudni, F. b., hogy Baross Gábor meghalt? Volt egy országbiró úgy hívták Majlát és meggyilkolta az inasa ott volt a pamarámába és a szegény trón örökös Rudolfot is otan temették volt-e F. b. is? Már elfáradtam pedig 2 nap óta írom a levelet.

Sz. Jóska.

Vagy:

...márczius 15-ikét megünnepeltük. Egy kisasszony szépen szavalt. A tiszteletes bácsi felolvasott, habár be volt rekedve, az egész gyülekezet meg volt hatva. Ödönt is roppant érdekelte, de csak addig míg megtudta mire való a pohár víz, mely az asztalon volt. Azt hitte, hogy a tiszteletes bácsi szemfényvesztéssel fogja a közönséget mulattatni, amikor látta a tiszteletes bácsi csak úgy iszik a vízből, nem volt megelégedve, nagyon unatkozott, de ki kellett tartani.

G. Eszti.

Vagy pedig:

Hogy van kedves Forgó bácsi? Kivánom hogy olyan jól érezze magát mint én, mert én igen jól érzem magam. Nem úgy mint a Szuszka Zsuzska, a ki mindig olyan álmos s olyan lusta. Ugy-e kedves forgó bacs, Zsuzska azért olyan kövér, mert sokat alszik? Én nem szeretek sokat aludni. Este szeretek játszani vagy olvasgatni. Olvasókönyvem már többször kiolvastam. De az olvasókönyvben nincsenek oly szép mesék mint a *Kis Lap*-ban. A Vicza veszedelmét meg a Bűvös zsákot sokszor elolvastam. A Csiripi Jankó is nagyon derék veréb, az ő meséjét is sokszor fogom elolvasni. A szerencse útját én még nem értem jól. A képeket is nagyon szeretem nézegetni. Most meg a rejtvényt is megfejtettem s ezen úgy örülök. De kérem szépen kedves Forgó bácsit, tessék ám nevemet kitenni a *Kis Lap*ban, mert még azt gondolhatják, hogy én csak olyan ostoba

fiu vagyok, én pedig nem akarok ostoba fiu lenni. No most már csókolom kezét kedves Forgó bácsinak stb.

K-uth Elemér.

Nem szükséges külön megemlítenem, hogy a maguk változatlan valójában, eredeti helyesírásukkal, mely többnyire nem helyes, közlöm ez apró leveleket, amelyekből néha ki-kiptotyog egy szó vagy szótag. Így esik meg, hogy egy fiucska, örömét fejezve ki szerencsés föl-épülésem, ezzel a végzetes szóval fejezi be sorait:

Örömmel értesültem, hogy k. F. b. már fölgyult. (E helyett, hogy »fölgógyult«.)

Intésül a szüléknek, a cselédek az ő babonás történeteikkel mennyire fölkavarják a gyermek lelkét, álljon itt a Sz-ó *Mariska* kísérteties leírása:

...igaz-e a ha valaki meghall hogy akkor gyün az ő lelke vissza, nálunk meghallt a Ház-mesterné és most éjel nagyon zörök valami és én igen félek és mindig a paplant a fejem-re huzom, ot a másik szobában aluszik a dada a kis babával és ő is nagyon fél és mindig szentölt vizel köröszöt csinyál a homlokara és mult éjel kinyitódott a gang ajtó pedig senki se volt ot azután pedig mindha valami puha dolog leaset volna a földre és a dada azt mondta az a Ház mesterné lelke aki addig fog gyünni amik misét nem mondanak ő nekije. Azután a garádicsnál van egy ablak aba volt medicina mer a kocsis nagyon beteg. Hát mikor regel 5 órakor főkel a dada hát az üveg a grádicson feküdt öszetörve. A szakácsné hallotta hogy a földbe csontok kopognak és hogy a szakácsné látta a szentölt viz tartóba regel nem volt semi pedig este még vót. A kocsis is nagyon beteg let a viciházmester is és aszongyák hogy ez azér van mer gyün a házmesterné lelke és azért betegek. A Ház-mesterné 9 napig haldokolt és igen nagyokat kiáltot. Kérem igaz az hogy ha misét tartanak elmulik? Akor tartunk egy misét. Ha othon vónánk akor nem fénénk ugy de a nagymamánál lakunk és a nagymama az mindig beteg és a dada Jóska Pali nagyon fél. Kérem elmulik a veszedelem ha misét tartunk néki? És kérem hol köll azt jelteni?

Hasonló félelmes históriát közöl velem K. Leonka a Rókus mögött kiásott gödörről és annak borzalmas rejtelméről. A Lidi szakácsné szerint a vasajtájára ez volt ráírva vörös betűvel: »Ide bejutni lehet, de kimenni nem! Amen!« Leonka különben már skeptikusabb.

»Sokat nem hiszek belölle, de F. b. mégis tudni fogja mennyi az igaz?«

Egy kis tragédia:

...képzelve F. b. az én nevelő kisasszonyom agyonlőtte magát. Szegény kisasszonyt ugy sajnáltam, egy szép koszorut is tettem a koporsójára. Olyan szép levélben bucsuzott el mamától, azt írta neki hogy ne haragudjon mert ő nagyon boldogtalan. Nem tudom mi baja volt szegénynek. S. bácsi is nagyon megijedt, pedig ő bátor vadász.

V. Erzsike.

*

Egyszer csak a leány-gyermek eléri azt a mesgyét, amelyen tul kezdődik a nő. Levelében szertelen panaszok a házi fegyelem, a kisasszony szigora ellen. Alaktalan vágyódás valami felé, amit meg sem bir nevezni; hullámozó kételkedés, csapongó ábránd.

...olyan sokszor kiszidnak, hogy olyan közönyös vagyok. Én azt belátom, hogy igaz, de nem tehetek róla, én semminek sem tudok örülni igazán, tettetni meg nem tudok. Szegény anyuska azt várja, hogy kiábrándulok, pedig ez alig lesz meg, három hetes (!) dolog ez már, az alatt pedig kiábrándulhattam volna, ha csak oly gyerekes vágy. De mikor nem tudom elfeledni!

M. Erzsike.

A kicsike tudni illik a szinpadra vágyik, mióta a Hőköm Matyinak városligeti »dicső csarnokait« meglátta.

...mindig panasz van ellenem a Mariskáék házi bálja óta. Mindig bujkálok, legjobb szeretek a méhesben ahol a leczkémet akarom tanulni, de mindig verseken jár az eszem, irtam is, amikor elolvasom sirok, de azt nem tudja senki, csak F. b. atyai szívébe öntöm fájdalmamat, kérem közölni álnév alatt.

V-s Gizike.

A versike tele van utszéli busongással s a méret hiányával. Hosszabbra-rövidebbre szabdalt sorok, mint a levesbe szánt metélt, a legolcsóbb rimeléssel. Ilyenkor a gyöngédtelennél is rosszabb: kegyetlen vagyok, s »a kis leány búját« beküldöm a mamának, aki ezt nagyon megköszöni, mert sikerült is a gyereket jó házi orvossággal kigyógyítani az édes nyavalyából.

Van, akit csakis az irás vágya bolygat.

...alig tudok ellentálni, hogy ne irjak. Helj pedig milyen kevés az időm. Mindig - mindig tanulni kel. Most is irtam egy elbeszélést a mej nagyon tecik nekem.

L. Zsófi.

A csodálat és ragaszkodás néhány mulatságos tanutétele:

Megkértük anyácskánkat, hogy csak továbbra is kaphassuk a Kis Lapot. Amit ő annál inkább örömmel megtesz mert el nem mulaszt egy számot sem, hogy el ne olvassa és mindig kitűnően mulat velünk együtt. Mi tudjuk hogy sok kis olvasótársunk invitálja kedves Forgó bácsit. De nekünk is nagy örömet okozna ám ha egyszer véletlenül meg nézné K-rt. Mert van ám itt oly sok szép minden, csak én nem tudtam jól leírni a pályaművemben. Ugye meg teszi jó Forgó bácsi ugye el jön egyszer.

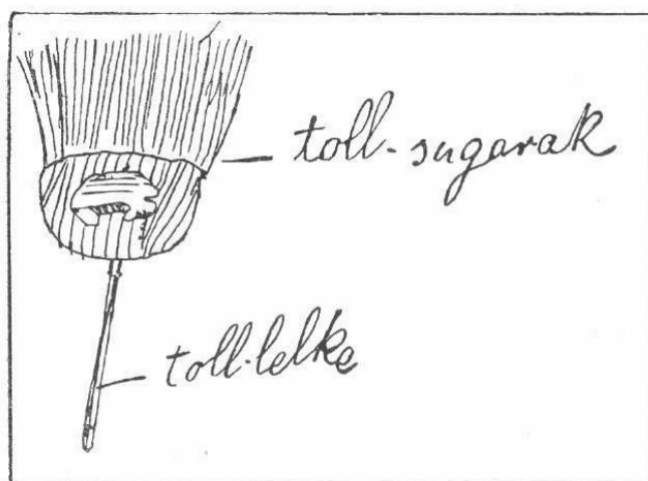
V-ch Iduska és Imike.

*

...önt összehasonlítjuk a szép pávatoll lelkével, mely meg annyi sok tollsugaracskával van körülvéve. Azaz maga a lélek, melyből a sugarak azaz tanítványai életöket szíjják

F. Józsi, Sándor és Lenke.

Következik egy rajz, mely a példázó pávatollat tüntetné föl, de nagyon hasonlít a czirok-söprühöz.

*

Háladatlan volnék, ha nagy szivességeért gyermeki köszönetemet ki nem fejezném. Igazán kedves Forgó bácsinak nagy szive van, nagy a kis gyermekek iránti szeretete is, mely kiárad mindenkirekülömbőség nélkül, még reám is, szegény alföldi leánykára.

T-ér Teréz.

*

...hogya felelt levelemre az egész világot ölelném, csókolnám! nem tudom örömemben ugráljak, táncoljak, énekeljek-e, vagy nevessek!

Z-i Dezsőke.

*

...és meglátogatom F. bácsit, mert egy oly művelt kedves urat muszáj látnom.

E. Jolán.

*

Szabad-e? Hárman jövünk mert Mariska és Jenőke nem akarnak tőlem elmaradni, hogy a közelgő karácsonyi ünnepekre minden jót és boldogságot kívánjunk! Bár a jó Jézuska az idén is meghozná számunkra a Kis Lapot! Isten éltesse kedves Forgó bácsit! Gondoljon ezután is reánk, kik igen, igen sokszor emlegetjük.

Z-y Dezső.

*

Mélyen Tisztelt Szerkesztő Úr! Vagy »Kedves Forgó Bácsi«? Utóbbi megszólítás kedvesebb nekem, előbbi - illőbb, mert hajh! eltelt már az idő, mikor illett használnom, s mikor ez a név a legkedvesebb volt nekem, még a kedvencz Viczácskám előtt is. Pedig ez nagy szó egy gyermeki szivecskének; tudja ezt az, ki ismeri - úgy ismeri, mint Forgó Bácsi - a gyermeket. Nem mintha most már nem szeretném úgy, mint akkor, sőt! Hiszen a felnőtt - és régen felnőtt! - leány most is úgy hozatja a »Kis lapot«, mintha nem telt volna el gyermekora óta sok-sok esztendő; s ha látná kedves Szerkesztő Úr, mily érdeklődéssel kísérem Garamváry Andor történetet, bizonyára megmosolyogná. stb.

L-ay Klotild.

*

Kedves Forgó bácsi! Egy napon régi hive keresi fel levelével Forgó bácsit, ki már nem tartozik a kicsik nagy táborába, de most is csak oly buzgón olvassa a *Kis Lapot*, mint néhány évvel ezelőtt. Hiába jár nekem a nekem való ujság, nem olvasom én azt oly örömmel, mint a Kis-Lapot melyből megtanultam, hogy melyik a gömbölyű »Ó« bötü. Nálunk a Kis-Lap sorba megy. Mindig más-más gyerek tulajdona. Most a család legifjabb tagja bírja. A legnagyobbikkal Forgó bácsi találkozott egy olaszországi uton. Én a harmadik vagyok, de már régen nem az enyém a Kis-Lap, mert utánam még három kisebb jön. Mit gondol Forgó bácsi, én már hatodik gimnazista leány vagyok! Ugye az már elég nagy? Igaz, hogy nem fogok tovább tanulni és érettségit tenni, mert akkor nem nyugodnék addig, míg meg nem kapnám az orvosi diplomát. De hát már a familiában van egy doktor (már meg is házasodott!) aztán meg nem is vagyok barátja az emanczipált nőnek. Tanuljon meg a lány jól főzni, varrni, de persze ne is legyen csacsi. No de hát én nem ilyeneket akartam irni, hanem csak azt, hogy én azt hiszem a ki igazán megszerette a Kis Lapot, az nem tud megválni tőle akkor sem ha már nem neki való.

Kis hugom roppantul csodálkozik, hogy egy akkora lány mint én, a Forgó bácsinak ir. De hát én azt gondolom, hogy az a ki annyiszor kapott levelére választ Forgó bácsitól, mint én, az akkor is irhat ha már nagy lány.

G. Nánika.

Kérelmek, panaszok és jelentések:

...nagyon kérjük legyen a mi babáinknak a keresztatyja; mi nagyon szeretjük F. bácsit s mindég azon törtük a fejünket hogy lehetnénk legalább messziről a rokonai és mostan a jó Jézuska megmutatta nekünk.

P. Irma és Magda.

Azóta persze megesett, hogy egy-egy megmamásodott régibb olvasóm az élő babája mellé hívott meg keresztkomának. Mert ne tessék szem elől téveszteni, hogy ebben a gyűjteményben harmincz éves levelekről is van szó.

A kedves meghívók közül vagy egyet:

Mindenekelőtt azt kérdem, egészséges-e kedves Forgó bácsi? Nem fél a cholerától? Mi nem félünk, mert ide hozzánk nem jön, és éppen azért ha Forgó bácsi fél, tessék ide jönni hozzánk, itt is lehet a »Kis Lap«-ot szerkeszteni és legalább én is segítenék ahogy tudnék, a jó Forgó bácsinak. Nem is bánám, ha félne legalább kijönne hozzánk. Milyen jó lenne.

B-ó Károly.

*

...tudja e F. b. hogy én már el tudom zongorázni két kézzel elaludt a harangozó házunk előtt mennek el a huszárok és még sok nemes magyar nótát.

J-y Guido.

Más:

...van nekem egy szép tarka cziczuskám. Az mindig, de mindig a Géza bácsi ágyán alszik, pedig már jól megverte. A mult héten ugy földhöz vágta hogy majd belehalt még most is fáj a szívem. Édes F. bácsi írja meg Géza bácsinak, többé ne bántsza az állatkámat. Géza bácsi jobban fél magától mint éntőlem - én már megmondtam neki, hogy nem megyek a lakodalmára, pedig azt mondja sok fagyalt és sütemény lesz de én még sem megyek el inkább nyáron elmegyek magához és ha addig Géza bácsi a cziczuskámat meg nem dögleszti elviszem magammal.

S. Ottilia.

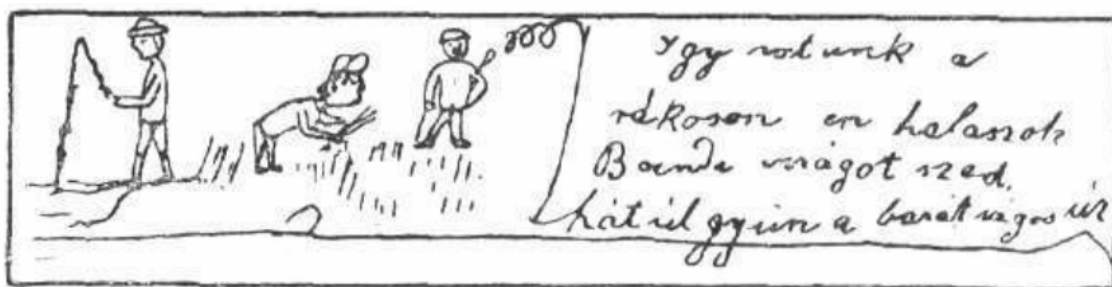
Más:

...az én anyusom minden áron azt akarja hogy a kis ágyban háljak pedig én nem tudok a kis ágyban aludni és muszáj a nagy ágyban hálnom pedig én már hét éves vagyok és az ilyen nagyoknak nem szabad már a nagy ágyban annysok mellett hálni. Hogy szokjak le erről a szokásról.

F-r Cziczelle.

Más:

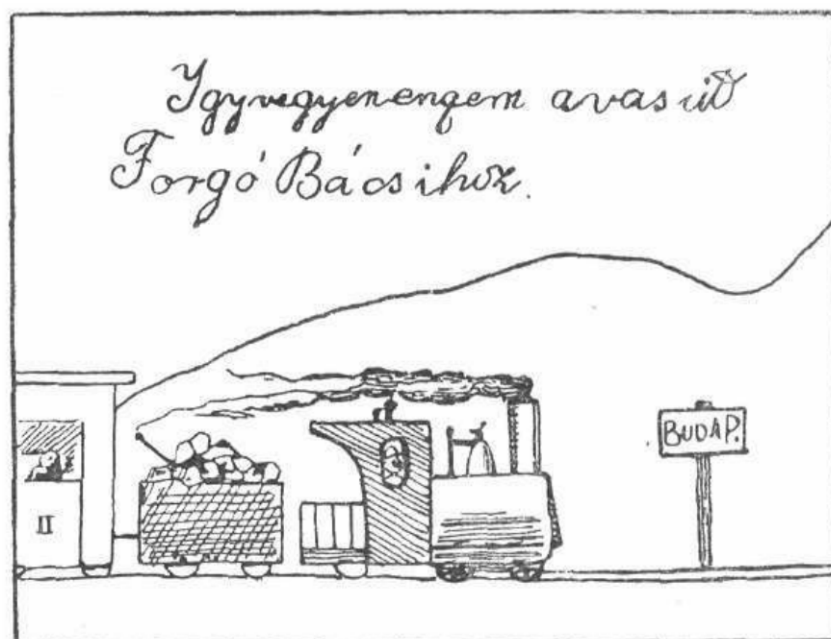
...a Berti kilopkodgya a kis lapból a részeket és kiadatya a D. lapjában és most a Berti eb az inge hever az idegen pávatolakon. A Viki teczik nekem de a Jolán és Vilma ép oly veszelkedők mint a Mariska egész nap lármázik velem mint a Káplár a Bakával és ugy kék hilni Káplár mariska... Jolán és Vilma együttvéve nem ordítanak anyit mint a Mariska. Hát a minapába mondta irgyak egylevet a Paulához az arena utra. Hát én elmék találkozok a Bandival eb az inge jó barátom, az Arena ut ugy is a ligetnél van, a Bandi szedet virágot a rákos mellett én halácztam a kravatlitúvel és zsebkendővel...

gyün egy barátságos ur és már mosolyog messzirül - hát közel gyün hát elkezd káronkoni nekem elvette a kalapomat a Bandi csak pofonyt kapott. Otthon meg én kaptam pofont - de nem fájt enek is a gonosz Mariska volt az oka minek küldött az Arena utra.

F. Elemér.

Egy kis vidéki legényke, aki még sohasem járt Budapesten s engem is látni óhajt, így fejezi be rajzban az ő vágyódását.

Izelitőül, milyen »költeményeket« szán némelyik kis olvasóm az ő kedves lapjába, közlök néhányat:

...készíték egy dallamot.

A Haynal.

Piroslik a haynal
Mint egy piros jányka
Elkezd mosojogni
A vidéki tájra

Zöld fa ágán füttyül
A tarka madárka
Örömes pillantást
Vet a báljos tájra

A hattyu énekel
Tónak sima tükrén
Fölugrik a kis hal
A viz sima tükrén

Koszorut köt kis jány
A szép zöld csalitba
Énekel egy néni
Kereplő malomba.

G. Sárka.

*

Más:

Ott a csikós a határon	Nem kell neki semmi hon
Vigan ugrándozik	Az ő honna a világ,
A széles pusztákon	Melyen vigan megyen át.
Az arcza piroslig.	

K. Bandi.

Nem kevés a gyermeke lángelméjét bámuló szüle. »A fiacskám még csak 8 éves - írja egy apa - de ezt a kis verset ő maga készítette. Azt hiszem, érdemes a megjelenésre.« Ime a korai remek:

A csavar közös.

A csavar közös átfordult
A Dunába sok ember fult.

Az emberek a parton kiáltják nagy a baj
Ja ja jaj.

Sies János
Menyi ember sáros.

A matrosok föllálították a hajót
Az emberek tovább mentek ott.

R. Sándor.

*

Már egy hét óta nem látogathatom az iskolát. Hogy mily szomorú állapot ez megláthatja kedves Forgó bácsi a következő versből:

Három testvér ül sorba
Gyula, Edith, Bélácska,
Meghültek szegények
Folyvást tüszszentenek
Nagyokat köhögnek.

Játszottak eleget
Sétálni nem lehet
Oh szegény gyermekek
Mihez is kezdjenek?

Vigasztalja mamácska:
»Itt van a jó teácska
Ha ezt megisszátok
Elmulik náthátok«.

Keserű a téa
Nem jó a zamatja
A három gyermeket
Ez nem vidámítja.

De ím nyílik az ajtó
Belép a »Kis Lap« kihordó.
Elfelejtve nátha, keserű teácska
Boldog Gyula, Edith és a kis Bélácska.

*

Legnagyobb szenvedélyök a rébuszgyártás. Jönnek is a képrejtvények csőstül. Csaknem kivétel nélkül a »Székes-Fejérvár« s a »Félegyháza« járja. Amannál az óra lapján a mutató a *fél-egyed* jelzi, mellette egy kis *parasztház* meg egy *a* bötü. Emennél: egy *szék*, az *s* bötü, egy *emberfej*, egy *ér* s egy *vár*. Nehéz mindezeket a küldeményeket elhajlitanom a laptól. Sok türelemre, kifogásra, leleményes kibuvóra van szükség, hogy meg ne busítsam a kis beküldőt s meg ne bántsam apát.

Őszinte levélből - nem nehéz erre ráismerni - kitetszik már a későbbi ember: a bátor, a hunyászkodó, a büszke vagy a hiu. Jelentkeznek a lélek hajlamai s a jellem csirái. A későbbi hivatás szintén kiütközik ez írásokból. Élelmességét azonban csak egynek tapasztaltam. Bizonyos rabattért, például, hajlandó terjeszteni a »*Kis Lap*«-ot, melyet külön céljaira is föl szeretne használni. »Aki - írja - egy laterna magicát akar venni, aki tavalyi tankönyveit hegedü-húrok vagy levélbélyegek ellen akarja becsereálni stb. az írjon *K- Gergelynek* N-sba.«

Ellenben hányan tudakolják, ha ismerek-é valahol egy szegény gyermeket? Küldenének meleg ruháskát neki télire vagy befőttes s pénzt, ha beteg. »*Jó Szív*« című rovatom a megmondhatója, e réven hány ezer forint jutott már inséges árváknak s hogy a Stefánia-kórházban ágyacskát s a bölcsődében bölcsőt jutott alapítanom az én apró hiveim szeretetéből. Mert a legtöbbjét a szeretet mozgatja. S köztük még ilyen gyöngéd is akad, intvén engem óvatosságra:

...kérem ne tessék ezt a soraimat gyermekek kezébe adni, mert én nekem bárányhimlőm van.

F. Feri.

*

Van lapomnak egy rovata, amely ellen soká küzdöttem, de az ádáz vetélkedés utóvégre is rászorította a kiadó-társulatot s vele a szerkesztőt. Ez a *lutri-játék*. Ugyanis: a helyes megfejtés beküldői közül az, akit elsőnek sorsolnak ki, kap ilyen vagy amolyan képes könyvet. Elneveztem ravaszul »jutalomnyereménynek«, hogy jusson ki az érdemnek is, ne csak a buta véletlennek. A nyertes persze csak egy lehet. A hoppon maradtak ezrei már most jajgatva törnek rám, hogy hát az ő nevük tán bele sem került a »Forgó bácsi kucsmájába«, mivel hogy ők sohasem nyernek. Hasztalan prédikálom nekik, mondván: hiszen az a dicsőség, hogy megfejtették a rejtvényt! De a gyermek szívében már ott fészkel az ördög s én onnan kitömjéneznem többé nem bírom. Kegyetlenség volt ennek a szerencsejátéknak a kitalálása. A kapzsiság mételével rontotta meg e tiszta kebleket.

Számosak az olyan leveleim, amelyeknek egyetlen, de az én szememben nagy becsük az, hogy primeurök, a megszerzett irástudományuk első gyümölcsei. »Engedje, hogy a *Kis Lap* oltárára tegye le első áldozatkép«, írja fiacskájáról egy emphaticus anya.

*

Van még egy tisztem e gyermeki lap körül - de ez nagyon szomorú. A bucsuztatás. Az én gyászharangocskám némelykor hetekig el sem akar némulni, annyian hullnak el az én kis virágszállaim. Hogy ilyen korán kell sirba szállniok, szivszaggató. Talán oktalanság is megszomorítani e kongatásokkal a gyermeki szívet. De mikor a sirató szüle úgy megenyhül bele! Meg aztán a költő szava szerint a kis halott ugyanis megélvezte, ami a világon a legédesebb: a nap sugarát s az édesanya csókját.

...fogadja egy megtört anya hálás köszönetét, hogy megemlékezett imádott kis fiamról. Egyetlen gyermek volt s milyen jó, milyen szorgalmas! Halála közeledtekor az ölemből hajtva fejét elszenderült. Halála előtt néhány percczel így szólt: »A mennyországot látom!« Majd »édes anyám, a világon vagyok még?« Husvét-hétfőjének reggelén lett

rosszul. Már szombaton nem volt megmaradásához reményünk. Mégis tudta, hogy szombati nap van. »Hol van az én Kis Lapom?« kérdezé. S olvastatta magának. Midőn kiszenvedett, az ő kedves lapja ott volt mellette az ágyacskájában. Bocsásson meg, hogy ilyenekkel háborgatom, de örült vagyok fájdalomban...

özv. K. Ferenczné.

*

...ha visszanézhet az égből az én Ilonkám, hálát intene Forgó bácsinak azokért a meleg sorokért, melyeket olvasni jólesett fájdalmas szívünknek...

V. Irén.

*

...én kiszabadultam a skarlátból, de a kisebbik, a Gusztika belehalt, pedig milyen erősen szerettük! Már ő nem játszik mivelünk.

R. Laczi.

*

...hű kis olvasója S. Vilike ma ment utolsó útjára: eltemettük. Agybetegség vitte 9 éves drága fiamat bimbókorában a sirba. Nincs már, aki a Forgó bácsi lapjának örvendjen, a ki különösen a szerkesztői dorgatóriumokat, dicséreteket stb. böngéssze. Ez volt édes kis fiam kedvelt rovata.

Dr. S.-né.

*

Szomorú szívvel írom leveletem, hogy csak magam fogom alá írni, eddig ezt mindég ketten, az én felejthetetlen kis hugocskámmal irtuk. Nagyon szerette ő a »Kis Lapot« még előtte való nap is, mielőtt örökre behúnyta drága szemecskéit ágyacskájába hozatta az utolsó számot és gyönyörködött benne.

Mindég tervezgettük miként fogjuk egyszer magunkat bemutatni kedves Forgó bácsinak, és a kegyetlen sors egyszerre hirtelen elrabolta tőlem egyetlen testvércémet.

Sz-k Katicza.

*

Ime, így váltakozik a derű és bánat még ebben a kicsiny világban is.

Amint befejezésül még egyszer átlapozom e leveleket, mielőtt - nyilván örök időkre - elzárnám őket a fiókba: szemem megütközéssel akad meg az egyiken. Levél ugyan ez is, de nem írott, hanem nyomtatott bötüs, amolyan tiprájtolt, a Yost vagy a Remington bácsi iskolájából. Szóval: gépirás. Ha már a felnőttekért is fájjalom ezt a józan egyformaságot, melynek semmi személyes színe, egyénisége s mely megfosztja a levelet egy kedves kéz melegétől: mennyivel nagyobb veszteségnek köll tekintenem ezt a vívmányt, mely még a fejletlen gyermeki kezét is arra fogja rá, hogy zongorázva írjon. A jövő nemzedék talán a muzeum üvegszekrényében fog álmélnodni eleinek író-szerszámján: a lud- és vaspennán.

Vége, vége immáron a szerelmes levél bájának, a - váltó és a bordereau erejének.

Vagy tán hogy ez az egyetlen emberi intézmény, mely világ végéig fogja fenntartani a kézírás mesterségét?

*

Felnőtt, sőt apa- és anya-sorba lépett régibb olvasóim leveleiből végezetül ide igtatok kettőt:

Kedves Forgó Bácsi!

Huszonöt éve már annak, hogy a Kis-Lap első száma megkezdte családjunkban gyermekmulattató s egyszersmind oktatói szerepét.

Az évek multával nemcsak e kedves lap emelkedett a szerény kezdetből a gyermek-ujságok legmagasabb niveaujára, vele haladtunk mi is a korban, s így jutottunk oda hogy 10 kis testvérünk is tullépte a gyermekkor határát. - Elmultak a boldog idők, midőn alig-alig tudtuk bevárni a szombatot, a lap megjelenésének idejét; az érettebb szellem, lélek, más, neki jobban megfelelő táplálék után vágyakozik, bár azért gondolatban hűen ápolja a multak legkedvesebb perczaineinek szerzőjét, - akár a felnőtt ember ápoló-nevelő dajkáját. -

Midőn tehát oda értünk, hogy 25 évi hűség után meg kell szüntetnünk előfizetői voltunkat, nem mulaszthatjuk el, hogy igaz köszönetünket, mély hálánkat ne nyilvánítsuk kedves Forgó Bácsinak, kinek fő érdeme, hogy a gyermekvilág örülhet Kis-Lapjának s ki igazán páratlan szeretetet és türelmet tanusít apró-nagyobb hivei s azok kis ügyei iránt.

Hozzánk is mindenkor a legjobb »Bácsi« volt, s bár szeretetünk kárpótolta e gyakori alkalmatlankodásainkért, hinni alig merem. - Legyen meggyőződve, hogy a jövő bármely eseménye, sorsunk bármely fordulata sem fogja feledtetni velünk a Kis-Lapot, mely hogy bölcs vezetése alatt még számos évekig s azután is erkölcsileg, anyagilag emelkedve, betölthesse hivatását, őszintén kívánjuk.

Isten áldja meg Forgó Bácsit minden jóval, s ha néha eszébe jutnak régi hivei, gondoljon akkor mireánk is, kik hűségben és szeretetben igaz hivei voltunk. Kiváló tisztelettel:

M... testvérek.

*

Tisztelt »Forgó bácsi«!

Engedje meg hogy körülbelöl husz év után ismét felkeressem soraimmal és ugyanavval a megszólítással illessem, melyet annyi sok éven át használtam. Nem akarom elmulasztani azt az alkalmat, hogy Dezső fiam első levelét küldi a mi kedves Forgó bácsinknak, hogy ne üdvözöljem szintén. Tegnap midőn kis fiam olyan boldogan vette kezéhez az első szám »Kis-Lapot« és örömmel mutogatta mindenkinek, eszembe jutott az az idő, mikor én is hasonló örömmel és izgatottsággal vártam a »Kis Lap« egyes számait.

Bizony nagy idő husz év! mert akkor kaptam én is az első számot.

Kivánom tehát őszinte szivből, hogy uj kis olvasója épen olyan élvezetet találjon a »Kis Lap« olvasásában, mint a mamája talált annyi éven át, és hogy ő is egykor a kis fiával elmondhassa »éljen sokáig Forgó bácsi!« Kiváló tisztelettel üdvözli »Forgó bácsit« régi olvasója

N-y Dezsőné szül. S-i Ella.

*

E sorokból s a közibéjük tüzdelt levél-közleményekből megértem s megérzi a magyar szüle: a nevelésnek, tanításnak és magyarázásnak mekkora munkáját végezte 34 éves főnállása óta a »Kis Lap«. Nem hálát követelek, mert boldogan végeztem s végezem még jelenben is ezt a hivatásomat. De ennyi évek után legyen szabad rámutatnom a legrégebb magyar gyermek-ujság üdvös hatására s hódításaira. Elvárom, hogy egykori kis olvasóim gyermekei és unokái mind sűrűbben sorakozzanak a »Kis Lap« köré.

Forgó bácsi.